

Vámosi Katalin

A Sárospataki Nyári Képzőművészeti Szabadiskola

Tavaly augusztusban harmadszor nyitotta meg kapuit a mára nemzetközivé lett Sárospataki Képzőművészeti Szabadiskola. Lebonyolítását az 1999-ben létrejött Beszterczey Alapfokú Művészeti Magániskola támogatja, amelynek akkori sárospataki tagiskola-igazgatója, Csetneki József, művészbarátaival közösen indította el a kurzust, 2000 nyarán. A művésztanárok között találjuk Somogyi György, Aknay János, Puha Ferenc, Gubis Mihály, feLugossy László képzőművészeket; ők – tárlataikra készülve – együtt is alkotnak a növendékekkel.

A művésztanárok kötődése a városhoz többértű. A legjelentősebb kapcsolódási pontot a Patak csoport jelenti, amelynek „szellemisége” 1995-től érezteti hatását Sárospatakon. A csoport elnevezése nem a földrajzi értelemben használatos fogalommal azonosítható. Inkább a patak – mint vízfolyás – előreláthatatlan helyeken, hirtelen, rapszodikusán feltörő jelentés-tartalmával asszociál. A művészcsoport 1994. április 1-jén alakult meg; névadója és egyben vezetője Somogyi György. Az alapító tagok Aknay János, Gubis Mihály, Hahn Ferenc, Puha Ferenc, Somogyi György képzőművészek. Később csatlakozott a csoporthoz Kéri Mihály, Penyaska László, Nádasdy János és 1999 körül a német Stefanie Nickel és Wolfgang Nickel. 1997-ben az addigi találkozóhelyről, a Sárospatak melletti

Dorkó-tanyáról áthelyeződött a közben létrehozott ún. „Kertalja Művésztelep” Fonyba.

A csoport tagjainak szervezett, visszatérő jelenléte a városban a Beszterczey Magániskola szervező munkájának köszönhető. Az intézmény olyan kulturális környezet megteremtésén fáradozik, amelyben a képzőművészet is jelentős helyet foglal el. Ennek jegyében szerveződtek meg kortárs képzőművészeink nyári pataki látogatásai, művészeti írók, művészettörténészek előadásai, valamint a nyári művészeti oktatás. A Magániskola holdudvarának egyik pontját jelentő Sárospataki Képzőművészeti Szabadiskola mellett a terv szerint a 2003-ban életre hívandó művésztelep zárja be a kört. E három szerveződés szimbiózisban él, szervesen kiegészítik egymás feladatait.

A művészek neve azonban nemcsak a Patak csoport és a Szabadiskola révén említhető, hanem a Comenius Tanítóképző Főiskolán, a Sárospataki Képtárban, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumában rendezett egyéni és csoportos kiállításaiak kapcsán is. (1994: Patak csoport kiállítása, Comenius Tanítóképző Főiskola; 1996: Patak Csoport kiállítása, Sárospataki Képtár; 1999: feLugossy László kiállítása, Sárospataki Képtár; 2001: Három Sziget (52 művész szerepelt alkotásaival), Magyar Nemzeti

Múzeum Rákóczi Múzeuma; 2002: Aknay János kiállítása, Sárospataki Képtár; 2003: Puha Ferenc kiállítása, Sárospataki Képtár.) Az egyéni tárlatok mellett a Patak Csoport és a szentendrei Vajda Lajos Stúdió (1972-ben jött létre, alapító tagjai: Matyófalvi Gábor, Holdas György, efZámbó István, feLugossy László, Aknay János) tagjaiként számos kiállításon, közös akción vettek részt. Együtt dolgoztak a tiszaujvárosi kísérleti műhelyben, a szentendrei, szigetszentmiklósi műhelymunkákban, ismerős számukra a csoportmunka. Somogyi György és Aknay János festőművészek a Zebegényi Szőnyi István Nyári Képzőművészeti Szabadiskola művésznövendékei voltak, Aknay János 1985-1993 között a művésztanára. Jelenleg is aktív művészetpedagógiai tevékenységet folytat Puha Ferenc képzőművész, aki a ráckevei és szigetszentmiklósi művészeti középiskolákban, valamint a tököli művészeti magániskolában, Somogyi György képzőművésszel tanít együtt. A Sárospataki Képzőművészeti Szabadiskola alapításánál is megfogalmazódott az a gondolat, hogy a Zebegényi, illetve Szentendrei Szabadiskolák tapasztalatait hasznosítva, ezekhez hasonló jellegű formációt kellene létrehozni.

A Sárospataki Szabadiskola létrehozásának elsődleges és legfontosabb alapelvei a nyitottság, a közös kreatív tevékenység, az alkotás, és az ismeretek, a tudás átadása. A szabadiskolában - elnevezéséből fakadóan - a hagyományos iskolai módszerektől eltérően, annak alternatívájaként, a hallgatók érdeklődésére, belső készítésére alapozva, alkotói légkörben folyik a munka. Somogyi György művészeti vezető sza-

vaival élve: „A cél az alkotás és a szemléletformálás. A közös cél: maga az alkotás, művek létrehozása oldott, kötetlen alkotói légkörben. Az iskola arculatát, keretét a közös tevékenység, az alkotás, a tudás hiteles átadása adja, ami a keretet megtölti, a lényeg maga az alkotás.” (Zemplén Televízió, 2002. augusztus) A munka elsődlegességét mutatja a múlt évi, több mint 300 db alkotás, amelyből a hallgatók és a művésztanárok kiállítást rendeztek a program zárónapján. Az elkészült munkákat 2002 telén a hajdúbozsórményi Parafa Galériában láthatta a közönség.

A művésztanárok munkássága, szakmai felkészültségük, tudásuk, szemléletük és személyiségük meghatározó volt a kialakuló szabadiskolánál. Mindegyikük sajátos, egyéni képi világot teremtett meg, művészetükre egyedi ábrázolásmód, kifejezőeszközök használata jellemző.

Somogyi György festőművész alapítója és vezetője az Insula és a Patak csoportnak, létrehozója a Baktay Ervin Kortárs Gyűjteménynek, Dunaharasztiiban. A Vajda Lajos Stúdió tagja. Festészetének tárgya a természet, noha művein a természeti elemek tárgyi karakterei nem ábrázolódnak. A kompozíció, az elrendezés; a kusza, szövevényes vonalak és színfoltok idézik meg, éreztetik a natúra elemeit. Az egymásra festett vonalak és színfoltok szövevényéből komponált alkotások sokszor mintha túllépnék a keret határait, szétáradnak, tovább burjánznak. A természetből vett formákat absztrahálja, és lírai-nonfiguratív módon jeleníti meg. Motívumai a fészek, a sziget, az insula, amely a menedékkal, a melegséggel, a boldogsággal egyenértékű számára. Ecsetkezelése szálkás, ugyanakkor

empléni újsza

érzéki, kiegészíti mindezt franciás szín-érzékenysége. Művészetszervezői és művészetpedagógiai tevékenysége jelentős.

Puha Ferenc festőművész Szigetszentmiklóson él. Egyik alapító tagja az Insula csoportnak, tagja a Vajda Lajos Stúdióknak. Munkáin a szín- és formaütköztetések, kompozíciós problémák kerülnek előtérbe, s számtalan variációja e problémák festészeti megoldásainak. Miután körbejárt és lezárt egy-egy témát, újabban felé fordul, így művészetét különböző periódusok tagolják. Művészetének meghatározó fragmentuma a jelteremtés. A szimbólumokat sohasem közvetlen formájukban használja, hanem szellemiségüket, időtállóságukat veszi át. A kapu, a fa, a király és királynő, az egyiptomi képírás motívumai nem fogalmi rendszerünkkel fejthetők meg, hanem ráérzésünk láttatja meg az összefüggéseket, a mondanivalót, a jelek sejtette, ki nem mondott dolgokat. Műveinek megfogalmazása poetikus, érzékeny. Meghatározó művészetpedagógiai tevékenységet folytat, előtte évekig reklámgrafikával foglalkozott.

Aknay János Munkácsy-díjas festőművész alapító tagja és egyik meghatározó egyénisége a szentendrei Vajda Lajos Stúdióknak, a Mythen csoportnak és a Pentaton csoportnak. Művészete szerves folytatása a „szentendrei iskola” konstruktív-szürrealista irányzatának. Motívumai között megtaláljuk a ház, az angyal, a kereszt, a bábu, az ablakformákat és a rovásjeleket. „Ez utóbbiak a legtitokzatosabbak; olvasatuk szimbolikus, a figura szerepét veszi át alkotásain, bár írásként is megjelenik művein.” - írja a 2002. évi sárospataki kiállítás katalógusa. A nyolc-

vanas évektől ábrázolódnak alkotásain a székely rovásírás betűjelei, s kapnak kiemelt jelentőséget művészetében. Az alkotások szüzséjeként továbbra is megmaradnak a rovásjelek, illetve visszatérnek a figurális motívumok: az angyal, a felhő, a kereszt a kilencvenéves évek elejétől. Grafikával is foglalkozik. *(Munkásságát a Zempléni Múzsza 2003. évi 1. számának művészportré rovatában méltattuk.)*

Gubis Mihály grafikusművész állandó tagja a Vajda Lajos Stúdióknak és egyik alapító tagja a Békéscsabai Műhelynek, amit a Pesti Műhely (Fájó János, Bak Imre, Nádler István képzőművészek) hatására hozott létre, Lonovics László, Trombitás Tamás és Ignác Anna közreműködésével. Formavilága változatos és egyszerű. Szimbólumrendszere hét elemből áll: kereszt, zászló, szék, szekér vagy kocsi, mell vagy sátor, torony, kabát. Művészetének meghatározója, lényege a vonal. A nyolcvanas évek első felétől művei a gesztusokra épülnek, amelyeket alla prima technikával visz föl a vászonra. Szenvedélyes, drámai hangvétel jellemzi munkáit. Foglalkozik alkalmazott grafikával, plasztikával, performance-szal, installációval, táj- és földművészettel. Tervei között szerepel egy-egy zászlós szék fölállítása az öt földrészen, illetve az északi és déli sarkon. Az 5+2 című terv egyik darabja már áll Fonyó községben. feLugossy László Munkácsy-díjas képzőművész, performer. Otthonosan mozog többféle művészeti ágba, foglalkozik filmmel, zenével, irodalommal. Alapítója az A.E. Bizottság zenekarnak, az Inka-számtan alkalmi társulatnak, az Új Modern Akrobatika music-performance-nak és a Batu Kármén zenekarnak. Mun-

kásságát zseniális kreativitás, ötletgazdagság, képi fantáziáinak sokfélesége jellemzi. Folyamatosan kísérletezik a művészi kifejezésekkel, amely a hagyományos műfaji keretek átszakítását eredményezi. A képzőművészeti kifejezés nála szorosan összefonódik a zenével és a költéssel. Művészetéből az illúzióktól mentes őszinteség, spontaneitás árad, műveivel elsősorban hatni kíván, fölhívni a figyelmet a kulturális és társadalmi negatív beidegződésekre, hibákra. A modern művészet alternatív műfajai is jelen vannak munkásságában: a performance-ok, a ready made-ek, az objektok, az environmentek, a nyers-hús-kompozíciók. *(Munkásságát a Zempléni Múzsza 2002. évi 2. számának művészportré rovatában méltattuk.)*

A növendékek közül többen már a művésztanárok munkáit ismerve jöttek el Sárospatakra. Szinte minden művésztanár hozott magával tanítványokat Szigetszentmiklósról, Szentendréről, Ráckevéről. Tavaly Gyergyó vidékéről is érkezett négy erdélyi fiatal, a Borsos Miklós Gyergyó-Csomafalvi Alapítvány révén, a szigetszentmiklósi polgármesteri hivatal segítségével. A németországi Mainingenben működő népfőiskola tagjai közül nyolcan vettek részt a tavalyi kurzuson, közöttük több képzőművész.

A Sárospataki Szabadiskolában festéssel, kispasztikával és grafikai eljárásokkal ismerkednek a hallgatók. Az első évben a művészek önálló szakmai programjai alapján két csoport különült el. A festészet, a stúdiumrajzok, a művészettörténet, a műalkotás elemzés Aknay János, Somogyi György, Puha Ferenc képzőművészekhez került; a kreatív gyakorlatok, az anyagismeret, illetve a 20. századi művészet, az

installáció, a performance, a videó, az akcionizmus megismertetése Gubis Mihályhoz és feLugossy Lászlóhoz kapcsolódott. Az elmúlt évben Puha Ferenc vezetésével monotípiákat készítettek, egy speciális nyomódúc, a farostlemez használatával. Új teremmel is bővült tavaly a szabadiskola, ahol a tanulmányrajzok készültek Somogyi György és Puha Ferenc korrigálása mellett. Somogyi György felkérésére készített videofelvételeket a tábor mindennapjairól Jakab Gergely videós. Ugyanakkor feLugossy Lászlóval együtt készítettek a művész installációjához egy rövid videofelvételt, amelyet a Vajda Lajos Stúdió Múcsarnokban rendezett jubileumi kiállításán vetítettek le, tavaly szeptemberben.

A Szabadiskola programjában a rendezők az alkotói munka mellé elméleti szakmai tematikát is összeállítottak, amelynek keretében előadásokra, performance-ra és beszélgetésekre került sor, a legkülönbözőbb műfajokból. Így vendégül látták Angelus Ivánt, Bukta Imrét, Dobrik Istvánt, Marczin Istvánt, Szemadám Györgyöt, Szirtes Jánost, eFZámbó Istvánt.

A résztvevők száma egyre emelkedik. Közel 80%-uk visszatérő, és az ország szinte minden vidékéről érkeznek. A művésztanárok szorgalmazzák, hogy minden hallgató egyéni szintjének megfelelően haladjon, ezért a személyre szabott korrektúrák során a növendékek segítséget kapnak művészi látásmódjuk kialakításához. (A legjobb munkákat készítő hallgató a következő évre ösztöndíjban részesül.) Fontosnak tartják a hallgatók igényeinek feltárását, a közös munkát, a program-egyeztetést, a munkafázisok megbeszélését, az önálló-kreatív teremtést, a technika szabad megválasztását, a növen-

empléni újsza

dék inspirálását az alkotásra, a művészeti beszélgetéseket. Ugyanakkor preferálják a személyes találkozásokat élő művészekkel, és minél több alkotás megtekintését a tárlatlátogatások során. A Szabadiskola művésztanárainak célja a kéthetes kurzuson túl egy olyan egész éves, folyamatos művészeti tevékenység, amelynek csupán kezdete, elindítója a nyári közös alkotói

együttlét. A nyári kurzus során kialakult művészeti önállóság, egyfajta jártasság az egyes művészeti ágakban, az alkotási kedv, valamint a friss impulzusok a következő találkozásig eltelt időszakra is útravalóul szolgálnak, éreztetik hatásukat és ösztönzik a növendékeket az alkotói munka folytatására.

Verekedők